

РОЛЬ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ШКІЛ У РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ І НАУКИ

Одним із важливих пріоритетів розвитку сучасної освіти і науки в Україні є становлення провідних науково-педагогічних шкіл, які виступають фундаментальними та інноваційними осередками у системі педагогічної освіти і освіти дорослих. Завдяки діяльності наукових шкіл створюється сприятливе середовище для розкриття креативних здібностей молодих науковців, координується їх діяльність у процесі наукового пошуку, ініціюються нові напрями досліджень, що сприяє становленню іміджу України як держави з високим науковим потенціалом. Саме наукові школи акумулюють потужну творчу енергію вчених, спрямовану на одержання й використання нових наукових знань з метою створення суспільно корисних наукових результатів, забезпечення якісної підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації.

Становлення і розвиток наукових шкіл у кожній країні – винятково важлива проблема загальнодержавного значення. Від її підтримки і послідовного розв'язання великою мірою залежить розвиток тієї чи іншої сфери наукового знання, а відповідно – освіти, культури та різних галузей економіки [2, с. 65-71]. Адже розвиток науки і освіти, який стрімко змінюється з урахуванням глобальних змін у світі, поряд з новими технологіями і можливостями має опиратися на ті фундаментальні основи, які були досліджені і впроваджені в освітній процес вченими, науковцями, освітянами.

Науці, у тому числі й науковим школам, століттями приписуються такі основні функції, як пізнання світу, опис та з'ясування, прагнення правдивості, поширення знань, підготовка фахівців. Проте серед основних функцій слід назвати суспільну користь наукових результатів. Це стосується особливо таких наук, як педагогіка, яка має бути допомогою в розвитку особистості людини, в навчанні та вихованні [5, с. 212].

Важливим для розвитку наукових шкіл є спадковість поколінь, тобто зв'язок між поколіннями вчених, від засновника школи до його учнів, коли у творчій атмосфері наукового наставництва формуються генерація нових учених. Кристалізація методологічних, теоретичних, практико орієнтованих досягнень наукових шкіл у педагогічно-освітянському середовищі відбувається шляхом збереження наступності поколінь науковців, актуалізації надбань досвідчених учених і їх поєднання з інноваціями молодих науковців. Синтез цих двох пластів науки дає змогу вирішувати актуальні проблеми, які виникають у сучасній педагогічній науці й освітній практиці [1, с. 142].

На думку Сауха П.Ю., алгоритм будь-якої моделі наукової школи (фізичної, біологічної, хімічної, історичної, педагогічної тощо) включає три основні взаємопов'язані структурні елементи: а) вчений-лідер, керівник наукової школи, який генерує ідеї та володіє унікальними методами

теоретичного або експериментального дослідження; б) актуальна науково-дослідна програма, яка вимагає колективних зусиль для її реалізації; в) учні, які не лише вирішують проблеми окремих блоків науково-дослідної програми, а й виступають носіями збереження й продукування того, що вчитель знає та вміє, тобто зберігають його ідеї і передають наступним поколінням. Найважливішою метою будь-якої наукової школи є проблема отримання нового наукового знання і підготовка вчених. Тобто йдеться про єдність і взаємозв'язок, з одного боку, функцій збереження досвіду наукової діяльності і накопичених знань та евристичної (набуття новітніх знань), а з іншого – дослідницької і педагогічної функцій» [6, с. 48-49].

Варто зазначити, що наукова школа в педагогіці розвивається під егідою вченого-наставника, який власним талантом наставництва, шляхом продукування інноваційних для певного періоду наукових ідей, на основі етичних цінностей, аксіологічно зорієнтованої світоглядної позиції спрямовує науковців-початківців на розвиток певного напрямку в педагогічній науці, на утвердження субдисциплін педагогіки, на обґрунтування їх теоретико-методологічних засад, створення практико орієнтованих результатів, які мають ґрунтуватись на науково-освітніх традиціях і враховувати інноваційні зрушення в педагогічному середовищі [1, с. 143].

Наукові школи є джерелами розвитку педагогіки вищої школи, значно збагачують її новими ідеями, концепціями, підходами, методами дослідження. Проблематика наукових шкіл засвідчує актуальність окремих питань на певному історичному етапі розвитку науки і показує її перспективні напрями [4].

На тлі інноваційних процесів, які стосуються освіти в Україні, Ковальчук І.І. зазначає, що найбільш поширеними формами науково-інтеграційної та інтеграційно-педагогічної діяльності наукових шкіл й освітніх установ є: організація науково-практичних конференцій, методологічних семінарів, інтернет-форумів, тренінгів, проведення виїзних семінарів в експериментальних школах, видання монографій, збірників наукових статей, створення банків інновацій, виконання і захист дисертацій, керівництво експериментальними дослідженнями в навчальних закладах, науково-методичний супровід діяльності творчих груп педагогів, шкіл новаторства, створення на базі навчальних закладів науково-методичних лабораторій, розробка й реалізація спільних проєктів, упровадження розроблених інновацій, науково-консультаційні центри для вчителів, здобувачів наукових ступенів, рецензування навчально-методичних матеріалів тощо [3, с. 59-60].

Отже, розвиток вітчизняних науково-педагогічних шкіл є важливим і необхідним, що зумовлене запитом суспільства на впровадження у практику вітчизняних інноваційно-освітніх розробок, збереження національних надбань педагогічної наукової думки, сприяння інтеграції педагогічної спільноти в міжнародний науково-освітній простір, професійне зростання фахівців, забезпечення неперервної освіти різних категорій дорослих,

забезпечення взаємозв'язку науки й освітньої практики. Актуалізація досліджень наукових шкіл дозволить підвищити рівень професійної освіти і вирішити глобальні проблеми сучасної теорії і практики.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вовк М., Грищенко Ю. наукові школи в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України: персонологічний аспект / Естетика і етика педагогічної дії. – Вип. 15. – Київ, 2017. – С. 142.

2. Дубасенюк О., Антонова О. Проблема становлення і розвитку науково-педагогічних шкіл / Рідна школа. – №12 (грудень) 2012. – С. 65-71.

3. Коновальчук І.І. Роль наукових шкіл в інтеграції інноваційних освітніх процесів / Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи: зб. наук. праць / за ред. В. Кременя, Т. Левовицького. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – С. 59-60.

4. Кравченко І.М. Стратегічні напрямки розвитку науки: фактори впливу та взаємодії / Наукові школи України в галузі педагогіки вищої школи. Т. 3. – Режим доступу: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/3044-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8-5341-1-10-20200525.pdf>

5. Левовицький Т. Гуманітарні традиції і сучасність наукових шкіл у педагогіці / Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи: зб. наук. праць / за ред. В. Кременя, Т. Левовицького. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – С. 212.

6. Саух П.Ю. Феномен наукової школи в контексті реалій сучасної науки / Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2012. – С. 48-49.